

# Dinamik Bir İlmî Anlayışın İnşası Açısından Niçin Ebû Hanife'den Başlanılmalı?

Mustafa Selim Yılmaz

 <https://orcid.org/0000-0002-2346-804X> |  [msyilmaz@karabuk.edu.tr](mailto:msyilmaz@karabuk.edu.tr)

Doç. Dr., Karabük Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Kelam ve İtikadi İslam Mezhepleri  
Anabilim Dalı, Karabük, Türkiye

## Öz

Ebû Hanife (öl. 150/767), Müslüman düşünce tarihinin en önemli banilerindendir. O, tüm renk ve tonlarıyla akılcı düşünce biçiminin şemsiye adlandırması olan “Ehl-i Re’y” geleneğinin tartışmasız reisi olarak kabul görmüştür. Bu kabulün kökenlerini, onun yaşadığı zaman diliminde aramak gerekir. Bu zaman dilimi de Müslüman düşüncenin metodolojilerinin teşekkül etmeye başladığı tabiîn asrıdır. Kaldı ki Ebû Hanife, tabiîn neslinin önde gelen âlimlerindendir. Onu bu bağlamda ön plana çıkaran husus ise ortaya koyduğu hedeftir. Bu hedefin, parçacı bir yaklaşımdan öte Müslüman toplumun kimliğinin inşası bakımından sistematik bir söylem oluşturma çabası olduğunu söylemek mümkündür. Bu çaba, dönemin şartları açısından gerçekten anlamlıdır. Zira dünya medeniyet tarihine yeni bir aktör olarak katılan ve kadim medeniyetlerin doğup geliştiği devasa bir coğrafyaya hâkim olan Müslümanların, kalıcı olmalarını sağlayacak tutarlı bir dünya görüşü kurma ihtiyacı vardı. Bunun farkında olan ve bakış açısını bu minvalde inşa eden Ebû Hanife'nin ilmi kişiliği, yüzyılların geçmesine rağmen lehte ve aleyhte her zaman dikkat çeken ve gündemde olan yapısını korumuştur. Bu itibarla onun bakışı açısı, günümüzün şartları da dikkate alınırsa ufuk açıcı bir mahiyet taşımaktadır. Bu tebliğde Ebû Hanife'nin ön plana çıkmasına neden olan hususlar irdelenerek onun ortaya koyduğu sistematikten günümüzde nasıl yararlanabileceği noktasında birtakım değerlendirmelere yer verilmiştir.

## Anahtar Kelimeler

Kelâm, Medeniyet, İlim, Metodoloji, Ehl-i Re'y, Ebu Hanife.

|                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Etik Beyan</b>             | Bu çalışma, 1. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan "Dinamik Bir İlmi Anlayışın İnşası Açısından Niçin Ebû Hanife'den Başlanılmalı?" adlı tebliğin özetidir.                                                                                                                                                                      |
| <b>Türü</b>                   | Bildiri Özeti                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>Geliş Tarihi</b>           | 09.08.2021                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Kabul Tarihi</b>           | 19.08.2021                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Yayım Tarihi</b>           | 29.08.2021                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Kategori</b>               | Sanat ve Beşeri Bilimler, Dini Araştırmalar, İlahiyat                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>Araştırma Alanı</b>        | Bildiriler, Kelâm                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Sempozyum</b>              | :                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Adı</b>                    | 1. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>Web</b>                    | <a href="https://sempozyum.okuokut.org/index.php/tsbs/article/view/13">https://sempozyum.okuokut.org/index.php/tsbs/article/view/13</a>                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Yer ve Tarih</b>           | Çevrim İçi - 28-29 Ağustos 2021                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <b>Sponsor</b>                | Oku Okut Derneği                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Bildiri Oturum Bilgisi</b> | 3. Oturum - 28 Ağustos 2021 Cumartesi 16:00 - 17:30                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>Telif Hakkı</b>            | © 2021 Mustafa Selim Yılmaz. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Lisans</b>                 |                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Yayımcı</b>                | Oku Okut Yayınları                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Kaynak Gösterimi</b>       | Yılmaz, Mustafa Selim. "Dinamik Bir İlmi Anlayışın İnşası Açısından Niçin Ebû Hanife'den Başlanılmalı?". <i>1. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu: Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 69-72. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2021. <a href="https://doi.org/10.55709/okuokutpress.8">https://doi.org/10.55709/okuokutpress.8</a> |

## Why to Start with Abû Ḥanîfah for Building a Dynamic Comprehensive Evaluation of the Knowledge?

Mustafa Selim Yılmaz

 <https://orcid.org/0000-0002-2346-804X> |  [msyilmaz@karabuk.edu.tr](mailto:msyilmaz@karabuk.edu.tr)

Assoc. Prof. Dr., Karabuk University, Faculty of Islamic Sciences, Department of Kalām and Islamic Sects, Karabuk, Turkey

### Abstract

Abû Ḥanîfah (d. 150/767) is one of the foremost founders of the history of Islamic thought. For the reason that he was accepted as the undisputed leader of the tradition of Ahl al ra'y, which is an umbrella name for rational thought with all different varieties. The roots of this recognition have to be traced back to the era in which he lived. That is to say that this period is the era of the tābi'ūn, which the methodologies of Islamic thought began to form. Moreover, Abû Ḥanîfah is one of the leading scholars of the generation of the tābi'ūn. What gives prominence to him is the target that he wanted to meet. It could be said that this target is an effort to create a systematic discourse in terms of constructing the identity of the Muslim community rather than a cherry-picking approach. With respect to the conditions of that time, this effort is remarkable. For the reason that Muslims, who participated in the history of the world civilization as a new actor, and ruled over a vast amount of territories where most ancient civilizations flourished, needed to build a coherent worldview in order to make them permanent. Abû Ḥanîfah was aware of this reality, and established his viewpoint to meet this need. As a result, his methodology has been paid more attention both for, and against throughout centuries. Considering contemporary conditions, his methodology has a distinguishing, and eye-opening feature. In this paper, the most prominent points of his systematic discourse, and how to be benefit from it today will be evaluated.

### Keywords

Kalām, Civilization, the Knowledge, Methodology, Ahl al-ra'y, Abû Ḥanîfah.

|                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|----------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Ethical Statement</b>   | This paper is a summary of the study titled “Why to Start with Abū Ḥanīfah for Building a Dynamic Comprehensive Evaluation of the Knowledge?” presented at the 1st Turkish Symposium of Social Science.                                                                                                                                                       |
| <b>Type</b>                | Conference Proceeding                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>Received</b>            | 2021-08-09                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Accepted</b>            | 2021-08-19                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Published</b>           | 2021-08-29                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Category</b>            | Art & Humanities, Religion & Theology                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>Research Area</b>       | Symposium Proceeding, Kalām                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Conference</b>          | :                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <b>Title</b>               | The 1st Turkish Symposium of Social Sciences                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Web</b>                 | <a href="https://sempozyum.okuokut.org/index.php/tsbs/article/view/13">https://sempozyum.okuokut.org/index.php/tsbs/article/view/13</a>                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>Location &amp; Date</b> | Online - August 28-29, 2021                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Sponsor</b>             | Oku Okut Association                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Proceeding Session</b>  | Session 3 - August 28, 2021, Saturday 16:00 - 17:30                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Copyright</b>           | © 2021 Mustafa Selim Yılmaz. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>License</b>             |                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>Publisher</b>           | Oku Okut Press                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Citation</b>            | Yılmaz, Mustafa Selim. “Why to Start with Abū Ḥanīfah for Building a Dynamic Comprehensive Evaluation of the Knowledge?”. The 1st Turkish Symposium of Social Sciences: The Book of Abstracts. <i>ed. Abdullah Demir</i> . 69-72. Ankara: Oku Okut Press, 2021. <a href="https://doi.org/10.55709/okuokutpress.8">https://doi.org/10.55709/okuokutpress.8</a> |